

XVI. Puutarhalautakunta.

Lautakunnan
kokoonpano.

„Lautakunnan kokoonpano vuonna 1903 on ollut seuraava: Vapaa-
herra R. v. Willebrand, puheenjohtaja, Arkkitehti M. Scherfbeck, vara-
puheenjohtaja, Arkkitehti H. Neovius ja Kaupungininsinööri G. Idström,
viimemainittu itsemäärättyinä jäsenenä. Varajäseninä olivat Puutarhuri
H. Wasastjerna ja Nimituomari John Ugglä.

Riittämättömiä
määrärahoja.

Kaupunginistutuksia koskevasta toiminnasta nyt puheenalaisena
työvuotena saa Lautakunta viitata myötäliitettyyn Kaupunginpuutarhuri
Olssonin antamaan kertomukseen. Siitä näkyy muun muassa, että vuonna
1903 on suoritettu jonkun verran niiden määrärahojen yli, jotka Kaupun-
ginvaltuusto on kaupunginistutuksia varten myöntänyt, kuten seuraava
taulu tarkemmin osoittaa:

	Määrä- raha vuo- sirahan- säännön mukaan		Kustan- nukset kirjain mukaan		Määrä- rahan yli suoritettu		Säästöä määrä- rahasta	
Istutusten ja puutaimitarhain kunnossapito . . .	54,000	—	56,255	26	2,255	26	—	—
Aitausten kunnossapito	2,000	—	2,739	21	739	21	—	—
Maan valmistaminen kaupung. istutuksia varten	2,500	—	2,531	23	31	23	—	—
Istutus Lönnrotin muistopatsaan luona	3,450	—	3,586	33	136	33	—	—
Tähtitorninvuorilla Vuorimiehenkadulle vievän alaskäytävän luona olevan kallioseudun jär- jestäminen	7,254	—	7,668	23	414	23	—	—
Tasointöitä Kaisaniemessä	5,000	—	5,484	66	484	66	—	—
Kelkkaratain järjestäminen	1,100	—	964	17	—	—	135	83
Paikan kuivauttaminen Eläintarhaan tehtävää urheilukenttää varten	6,700	—	7,559	09	859	09	—	—

Vaikka Lautakunta, erittäinkin kahtena viime vuonna, on pyrkinyt
mahdollisimmassa määrin noudattamaan säästäväisyyttä kaupunginistu-
tusten hoidossa sekä pidättämään menoja niille määrättyissä rajoissa, ei ole
tällä kertaa voitu välttää myönnettyjen määrärahojen yli menemistä. Tätä
perustellakseen pyytää Lautakunta saada viitata Kaupunginpuutarhurin
kertomuksessa esitettyihin, Lautakunnan mielestä täysin päteviin syihin,

joista erittäin on huomattava se seikka, että Hakasalmen puisto työvuoden kuluessa on jätetty kaupungin puutarhahallinnon huostaan, tulo- ja menoarviota tehtäessä merkitsemättä mitään määrärahaa sen kuntoonpääntemistä ja hoitoa varten. Sen ohessa on Eläintarhan urheilukenttää varten myönnetyn määrärahan riittämättömäksi käymiseen nähden huomattava, että, vaikka tulo- ja menoarviota tehtäessä ainoastaan osa kenttää oli ajottu ojitettavaksi, niin nämä työt, kun huokeita kiviaineita oli runsaasti saatavissa, ulotettiin kentän koko alalle; ja tämä ylimääräinen meno tulee siis luettavaksi pois vastaisista määrärahoista mainittua urheilukenttää varten.

Asiat, joita Lautakunta työvuoden kuluessa käsitteli, olivat pääasiallisesti seuraavat:

Lähetteellä 20 p:ltä Tammikuuta kehotti Kaupunginvaltuusto Lautakuntaa antamaan lausunnon Helsingin Suksiklubin Valtuustolle tekemästä pyynnöstä, että Eläintarhasta annettaisiin paikka suksimäkiä varten, jota hakemusta Lautakunta puolsi saman kuun 31 p:nä lähettämässään kirjelmässä. Tämän esityksen Kaupunginvaltuusto sitten hyväksyi.

Suksimäkiä
Eläintarhaan.

Sittenkuin Kaupunginpuutarhuri oli antanut Lautakunnan tarkastettavaksi tavanmukaisen ehdotuksen kaupunginistutusten kunnossapitoon myönnettyjen määrärahan jaoksi sekä sen ohessa Lautakunnan kehotuksesta tehnyt työehdotuksen vuoden kuluessa tehtävistä istutuksista, on Lautakunta kokouksessaan 31 p:nä Maaliskuuta pääasiallisesti hyväksynyt nämä ehdotukset, sekä sen ohessa antanut Kaupunginpuutarhurille erinäisiä osoituksia ja toivomuksia töiden toimeenpanemisessa.

Kunnossapito-
määrärahan
jako ja työ-
ehdotus.

Sittenkuin Rahatoimikamari pöytäkirjanotteella 15 p:ltä Tammikuuta oli kehottanut kaupungin Rahennuskonttoria hankkimaan Puutarhalautakunnan lausunnon sen määrärahan käyttämisestä, joka oli otettu menoarvioon urheilukentän perustamista varten Eläintarhaan, on Lautakunta antanut vaaditun lausunnon kirjelmässä 13 p:ltä Maaliskuuta. Kaupunginvaltuuston asiasta tekemä päätös annettiin Lautakunnalle tiedoksi pöytäkirjanotteella 14 p:ltä Toukokuuta.

Urheilukenttä
Eläintarhaan.

Helmikuun 17 p:nä lähettämänsä kirjelmän mukaan oli Kaupunginvaltuusto päättänyt palauttaa Puutarhalautakuntaan Lautakunnan tekemän ehdotuksen Eläintarhan puistolaitoksista, jotta se laadittaisiin uudelleen niissä osin, kuin nyt hyväksytty Töölön alueen kaupunginaseman ehdotus vaati.

Eläintarhan-
alueen järjes-
tely.

Koska Lautakunta on käsittänyt tehtävänsä siten, että tällä kertaa oli valmistettava lopullinen ehdotus puiston järjestelyksi, päätti Lautakunta 13 p:nä Maalisk. aluksi toimittaa vaakituksen puheena olevasta alueesta, joka

kesän kuluessa tehtiinkin Rakennuskonttorin toimesta, tarpeellisen apumiehistön avulla, jonka Kaupunginpuutarhuri antoi tarkoitukseen käytettäväksi. Sen jälkeen ryhtyi Kaupunginpuutarhuri laatimaan luonnospiirustuksia puheenalaista suunnitelmaa varten, jotka piirustukset vähitellen työn edistyessä otettiin Lautakunnan tarkastettaviksi. Sanotut piirustukset on myöskin annettu tiedoksi sille valiokunnalle, jonka Kaupunginvaltuusto oli asettanut käsittelemään Eläintarhassa olevain huvilapalstain vuokralle antamista, varapuutarhan sinne perustamista sekä mullanvalmistusta kaupunginistutuksia varten koskevia asioita ja jonka valiokunnan kanssa yhteydessä Puutarhalautakunnan, Kaupunginvaltuuston osotuksen mukaan, tuli toimia. Yhteisten neuvottelujen jälkeen yhtyivät Lautakunta ja valiokunta viimemainitun mietinnössä (Kaupunginvaltuuston Pain. Asiak. N:o 38) olevasta ehdotuksesta, jota mikäli se koskee varapuutarhan sijoittamista sekä mullanvalmistuksen järjestämistä Kaupunginvaltuusto Lautakunnan tietien ei vielä ole loppuunkäsitellyt. Eläintarhan suunnitelmaa varten tarvittavat työt olivat kuitenkin uin laajat, että niitä ei vuoden kuluessa ehditty päättää; mutta Lautakunta toivoo vielä tänä keväänä voivansa jättää Kaupunginvaltuustolle lopulliset ehdotukset.

Hakasalmen
huvila alue.

Sittenkuin Hakasalmen huvila-alue oli luovutettu kaupungin käytettäväksi ja Kaupunginvaltuusto kirjelmässä 21 p:ltä Huhtikuuta kehottanut Lautakuntaa tekemään ehdotuksen alueeseen kuuluvan puiston järjestämisestä ja käyttämisestä, on Lautakunta Kaupunginvaltuustolle 6 p:nä Kesäkuuta lähettämässään kirjelmässä esittänyt, että sanottu alue saataisiin välittömästi avata yleisölle kansanpuistoksi, samalla kuin Lautakunta myöskin ehdotti, että lopullisen suunnitelman tekeminen puistoa varten toistaiseksi saisi jäädä tuonnemmaksi. Tämän esityksen hyväksyikin Kaupunginvaltuusto. Kysymys tämän ja Hesperian puiston sekä Töölön-, Eläintarhan- ja Kaisaniemenlahden rantain järjestelystä on, Lautakunnan mielestä, otettava käsiteltäväksi Eläintarhan järjestämistä koskevan asian yhteydessä; ja Lautakunta tulee sentähden Eläintarhansuunnitelmaan otamaan myöskin ehdotuksen nyt puheeksitulleiden alueiden järjestelyksi.

Biologinen
museo.

Kirjelmässä 22 p:ltä Toukokuuta antoi Puutarhalautakunta Rahatoimikamarille lausunnon Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Kaupunginvaltuustolle tekemästä esityksestä, että Hakasalmen puistoon perustettaisiin biologinen museo.

Tilusvaihto
Kaisaniemessä.

Kesäkuun 6 p:nä antoi Lautakunta niinikään Rahatoimikamarille vaaditun lausunnon ehdotetusta tilusvaihdosta Valtionrautateiden ja Helsingin kaupungin välillä Kaisaniemen puiston alueella.

Edelleen antoi Lautakunta Rahatoimikamarille 27 p:nä Marraskuuta lähettämässään kirjelmässä lausunnon Kauppias Isak Jusslinin pyynnöstä saada sopivalle paikalle Tähtitorninvuorille rakentaa myymälän virvoitusjuomain myyntiä varten.

Vesimyyntiä
Tähtitornin-
vuorilla.

Syyskuun 25 p:nä lähetetyn kirjelmän mukana jätti Lautakunta Rahatoimikamarille tulo- ja menoarvion ehdotuksen vuodeksi 1904 ynnä siihen kuuluvat asiakirjat.

Tulo- ja meno-
arvioehdotus.

Lautakunnan esityksestä myönsi Rahatoimikamari 1 p:nä Lokakuuta Kaupunginpuutarhurille oikeuden, joka kerta hankittuaan valtuutuksen Lautakunnalta, sopivalla tavoin myydä sellaisia tilaa ottavia kasveja, jotka olivat verrattain vähin sopivia käytettäväksi kaupungin istutuksia varten. Tätä toimenpidettä vaatii ahtaus kaupungin kasvihuoneessa.

Kasvien myynti.

Marraskuun 12 p:nä lähettämällään läheteellä oli Rahatoimikamari vaatinut Puutarhalautakunnan lausuntoa Tähtitorninkadun pitentämisestä itäänpäin saman kadun varrella olevain tonttien N:ris 2 ja 4 sivu; ja vaadittu lausunto annettiin Joulukuun 1 p:nä lähetetyssä kirjelmässä.

Tähtitorninka-
dun pitentä-
minen.

Kaupunginpuutarhurin kertomus, johon edellä viitattiin, on sisällykseltään seuraava:

„Vuositain palautuvat työt kaupunginistutusten korjauksissa ja kunnossapidossa ovat, erittäinkin mitä ruohoistutusten kuntoonpanemiseen kevätkuukausina tulee, olleet laajemmat kuin minäkään edellisenä vuonna. Niin kaivettiin ja tasoitettiin aina 28,503 m² vanhempaa ruohokenttää. Tärkein syy tähän oli, että rikkaruoho erällä paikoin kentillä oli tukahduttanut varsinaisen ruohonkasvun, jonka tähden niiden kääntäminen tuli tarpeelliseksi — yksi niitä seurauksia, joita se ruohokenttän hoidon yksinkertaisemmaksi tekeminen tuotti, johon edellisenä vuonna ryhdyttiin. Muut työt toimitettiin niinkuin tavallisesti ja suotuisilla ilmoilla. Kasvullisuus kehittyi säännöllisesti ja oli syyspuoleen rehevän näköinen. Puiden ja pensaiden kukinta oli kuitenkin tavalliseen verraten niukanpuoleinen. Syreeneissä ja jasmiineissa valmistui ainoastaan harvoja kutistuneita kukkaisterttuja, jonka seikan voi katsoa johtuvan koko edellisen kesän sateisesta ja kylmästä säästä.

Puutarhahallinnon huostaan jätetty Hakasalmenpuisto avattiin yleisön käytettäväksi Kesäkuun kuluessa. Puistossa, jolla on kaunis ja tuulilta suojattu asema Töölönlahden rannalla, kävi ahkerasti kaupungin väestöä ja siitä tuli, varsinkin työmiehille ja heidän perheilleen, tervetullut virkistyspaikka.

Laululintujen lisääntymisen edistämiseksi kaupungin istutuksissa pantiin puihin 50 kappaletta koppiloita.

Kaupungin väestöön juurtunutta pahaa tapaa, että puistoissa ja istutuksissa heitellään ympäri papereita ja appelsiininkuoria, on koetteeksi koitettu poistaa panemalla sinne tänne puunrunkoihin koreja, varustettuina kirjoituksella, jossa asianomaisia kehotetaan panemaan yllämainitut jätteet näihin koreihin. Tätä kehotusta noudatettiinkin useissa paikoin, jota vastoin Kaisaniemeen ja Eläintarhaan pannuille koreille tehtiin törkeätä ilkivaltaa, jopa osa niistä revittiin irti paikoiltaan. Kun tuollaisia roskäsäiliöitä yleensä ahkerasti käytettiin ja niiden kautta siten osaksi säästyivät puhtaanapitotöitä, olisi sellaisia koreja tahi säiliöitä ostettava, niin että pienemmätkin istutukset voitaisiin varustaa sellaisilla.

Kesäkuun 9 p:nä alkoi kukkainistutus ja päättyi saman kuun 27 p:nä. Niistä muutoksista, joita tehtiin kukkaislaitoksissa, mainittakoon, että Runebergin patsaan ympärillä olevain kaktusryhmäin sijaan pantiin runsaasti erilaisia lehti- ja kukkaiskasveja, jolloin muun muassa käytettiin nyt muotiin tulleita Hortensioita. Runebergin puistoon istutettiin sitä paitsi ruusuja selvyuden saamiseksi, voisivatko sellaiset viihtyä mainitulla paikalla. Tulos oli parempi kuin odotettiin. Ne kaksi ruusuryhmää, jotka ennen olivat olleet Ritarihuoneenpuistikossa ja Kaivopuistossa, otettiin pois, koska ne edellisinä vuosina siellä olivat alituisesti olleet ilkivaltaisuuden alaisina yleisön puolesta.

Kaupunginistutuksiin istutettiin vuonna 1903 kaikkiaan 92 puuta, 615 pensasta sekä 167 ruusupensasta. Yrtinluontoisia kukkakasveja käytettiin 98,468, joista 1,726 monivuotisia.

Kaupunginistutusten kunnossapitokustannukset ovat olleet Smk 56,255: 26, joten varsinaisen määrärahan yli on suoritettu Smk 2,255: 26, joka määrä on käytetty osaksi Hakasalmenpuiston kuntoonpanemiseen ja kunnossapitoon osaksi Kaivuhuoneen itäpuolella olevan alueen tasoittamiseen Kaivopuistossa. Mainittuun paikkaan oli edellisenä vuonna keräytynyt maata ja lantaa, jotka oli aiottu istuttamisista varten, mutta kun näitä töitä varten ei määrätty mitään varoja, täytyi paikka väliaikaisesti järjestää, jotta se ei olisi tullut puistoa rumentavaksi.

Kaupunginistutusten kunnossapitoon myönnettyt varat on käytetty alempana olevan taulun mukaan seuraavasti:

Aleksander II:n muistopatsas	734: 35
Ainespiha	504: 65
Ateneum	358: 75
Elisabetintori	430: 99
Eläintarha	1,460: 32
Esplanaadit	7,125: 52
Fredrikintori	154: 40
Hakasalmenpuisto	626: 27
Haudat hautuumaalla	67: —
Kaisaniemi	4,384: 82
Kaivokenttä	330: 71
Kaivopuisto	8,406: 62
Kasvihuoneet	11,245: 44
Katajanokanpuistikko	942: 11
Kolmikulma	384: 97
Lönnrotin muistopatsas	362: 45
Marian sairaala	561: 18
Puutaimitarhat	427: 52
Ritarihuoneenpuistikko	256: 24
Ruohokenttään kääntäminen	1,952: 04
Sekalaista	3,539: 25
Sohvat ja istuimet	1,275: 07
Suomen pankki	199: 79
Säätytalonpuistikko	424: 77
Tähtitorninvuoret	8,238: 03
Vanha kirkko	1,862: —
	Summa Smk 56,255: 26

Aitain kunnossapitoon, jotka talven kuluessa olivat arvaamattomain asianhaarain johdosta tavallista enemmän vioittuneet, on vaadittu Smk 2,739: 21, eli 739: 21 enemmän kuin tähän oli määrätty.

Määräraha mullanvalmistukseen Kampilla Smk 2,500 käytettiin niin, että 1,328 m³ maata lannoitettiin, joka työ tuotti kustannuksia Smk 2,531: 23.

Lönnrotin muistopatsaan luona olevan puistikon tasoitus ja istutus toimitettiin siten, että ne puut, jotka olivat eteläisellä rajalla, otettiin pois sekä että Vanhan kirkon edustalla oleva tori yhdistettiin istutukseen. Sen tasoittamisessa käytettiin uutta menettelyä, n. s. penkereisiä ruohonurmia,

jotka enemmän kuin tasaiset olisivat omansa saattamaan paikan luonnonomukaisen näköiseksi.

Kustannukset puistikon järjestämisestä olivat Smk 3,586: 33. Määräraha tähän tarkoitukseen oli Smk 3,450: —.

Helmikuun 3 p:nä alettiin Tähtitorninvuorilla kallionlouhimistöitä Vuorimiehenkadulle vievän alaskäytävän luona olevan kallioseudun järjestämiseksi, mitkä työt lopetettiin huhtikuun 6 p:nä. Sen jälkeen laskettiin maahan suihkukaivon ja kaskaadien putkijohdot, jonka jälkeen aloitettiin lammikon etuosan sementtityöt. Sitten seurasi maantäyttämisen kallioseudun istuttamista varten, joka varustettiin paljon kukkivia kasveja. Näiden töiden päättymisellä valmistui vuodesta 1889 lähtien jatkunut puiston perustaminen Tähtitorninvuorille.

Kallioseudun järjestämiseen oli määrätty Smk 7,254: —, joka rahamäärä kuitenkin kalliiden sementtityöiden tähden oli riittämätön, niin että koko kustannus tästä tuli olemaan Smk 7,668: 23.

Tasoitustyöt Kaisaniemen itäisen osan eteläpuolella toimitettiin erittäin suotuisissa oloissa, sen johdosta että töihin tarvittavat ainekset maksetta saatiin eräästä Vilhonkadun varrella olevasta rakennustontista. Tätä edullista tilaisuutta käytettiin panemalla työn alle koko puheenalainen osa puistoa aina Mikonkadun pohjoispäähän asti, joten Kaisaniemen puiston kautta vievä tie voi tulla näille tasoitustöille soveliaaksi rajaksi lännessä. Tämän johdosta käytettiin paitsi menoarviossa olevaa määrärahaa Smk 5,000: — vielä Smk 484: 66.

Urheilukentän paikan kuivauttaminen Eläintarhassa toimitettiin Rakennuskonttorin johdolla. Määräraha tähän tarkoitukseen oli Smk 6,700: —, mutta kustannukset olivat Smk 7,559: 09.

Kelkkamäkien toimeenpaneminen, johon oli myönnetty määrärahaa Smk 1,100: —, toimitettiin niinkuin tavallista ja mäkiiä oli yhtä monta kuin edellisenä vuonna. Niiden kunnossapitokustannuksiin meni Smk 964: 17.⁴